

Gården matrikel nr. 14a i Albæk

Fra maleri udført af Jens Christensen, født på gården i 1909.

Historien om en slægt og dens gård gennem mere end 300 år.

Udarbejdet af: Ivan Skjødt Kondrup

Historien om gården, matrikel nr. 14a i Albæk.

Gården matrikel nr. 14a i Albæk, kaldet "Skrædderbakket". Ca. 1940.

Når man kører ud af Randers mod øst langs nordsiden af Randers Fjord, kommer man gennem de såkaldte Nedre Byer.

Først passerer man landsbyen Tjærby, som er beliggende i Gimming sogn hvorefter man et par kilometer længere fremme passerer Vestrup, en mindre landsby i Albæk sogn, som oprindeligt bestod af 6 store gårde der alle var beliggende langs sydsiden af vejen, ud mod fjorden. Lidt længere fremme passerer man på venstre side Albæk Mølle inden man endelig når frem til sognets hovedby Albæk som er den sidste af de tre byer nede langs fjorden der herefter slår et knæk mod nord. I Albæk sogn ligger også, højere i landskabet, landsbyen Østrup som i fordums dage, i den katolske tid, var en borg der hørte under bispestolen i Aarhus.

Og nu tilbage til Albæk.

Hvis man studerer i den gamle kirkebog for Harridslev og Albæk sogne som dækker perioden 1728-1770, kan man på 81 finde en beskrivelse af en tragisk begivenhed fra året 1766.

Kirkebogen oplyser følgende:

***Jens Christensen Skræder** i Albæk som efter han om aftenen den 8. Marts var gået fra Christen Møllers vogn ved Tjærby, hvorpå han havde aget fra Randers og blev funden død på tør jord ude i kæret lige for Vestrup, thi han er formodentlig faret vild i det tykke mørke, som den aften var, kommen i en bæk, og efter at han havde stridt sig over bækken, har lagt sig og er således våd frossen ihjel.*

Det oplyses at Jens Skræder blev jordet på Albæk Kirkegård søndag efter midfaste, 32 år gammel.

Og hvem var han så denne Jens Christensen Skræder der kom så ulykkeligt af dage denne marts dag i 1766?

Og hvilken betydning havde hans tragiske dødsfald for, hvem der sidenhen, gennem de efterfølgende mange generationer, kom til at bebo det sted som han fradøde?

Jo – svarene på disse spørgsmål skal selvfølgelig findes i de mange arkivalier der er opbevarede på arkiverne.

Den følgende slægtsberetning er fremdraget ved studier i kirkebøger, folketællingslister, fæsteprotokoller, skifteprotokoller, skødeprotokoller, jordebøger, matrikler, skattemandtal, tingbøger m.fl.

Albæk bøndernes tilhørsforhold fra gammel tid

Via de nævnte arkivalier har det vist sig muligt at følge de enkelte ejendomme og deres beboere, i Albæk og omliggende byer tilbage til slutningen af 1500-tallet.

Det er således tilbage til den tid hvor Christian den Fjerde kom på tronen og de efterfølgende årtier havde travlt med store bygningsværker som Frederiksborg Slot, Rundetårn og Børsen, sideløbende med at han havde gang i sine utallige og for Danmark så skæbnesvangre krige. I Randers havde Christian den Fjerde sit eget slot ved navn **Dronningborg** som han flere gange besøgte med hele sit hof.

Dronningborg slot var blevet opført i tiden efter reformationen af Christian den Tredje efter at kronen havde overtaget det tidligere gejstlige gods i området.

Til slottet hørte der en del bøndergods, hvilket blandt andet omfattede store dele af området nordøst for Randers, herunder det meste af Albæk sogn som tidligere havde hørt til Østrup. Fæstebønderne var som fæstere af kronens gods såkaldte kronbønder.

Under Christian den Fjerde var det en tid med stor dødelighed i befolkningen på grund af krige og epidemier. Wallensteins kejserlige tropper hærgede og plyndrede i Jylland i 1628-29 og svenskerne fortsatte ødelæggelserne i 1643-45. Dronningborg slot blev aldeles raseret under disse krige men også mange af områdets kronbønder som tjente kongen fik denne tids grusomheder at føle. Bøndergårde blev udplyndret og afbrændt med det resultat at store dele af bondestanden faldt ned i dyb armod og fattigdom, ude af stand til at svare landgilde til kongen. Der opstod flere ødegårde fordi der simpelthen ikke var fæstere nok til alle gårdene. Krigene havde tæret på

kronens økonomiske ressourcer, og især efter 1660 blev kronen tvunget til at afhænde meget af sit gods. Det skete også for Dronningborg slot med tilhørende bøndergods, som Frederik den Tredje ved skøde dateret 9. september 1661 solgte til Lucas von Spreckelsens enke fra Hamborg. I skødet sikrede kongen sig imidlertid forkøbsret ved eventuelt senere salg af slot og gods.

De hidtidige kronbønder i Albæk og omliggende sogne blev nu almindelige fæstebønder under privatejet gods. Den situation var gældende helt frem til kort før 1720. Peter von Spreckelsen der havde overtaget slottet efter sin moder, døde barnløs i 1706 hvorefter slottet overgik til hans tyske arvinger som nogle år senere ønskede at sælge det. Ved den lejlighed benyttede kongen, Frederik den Fjerde, sig af sin tilbagekøbsret og generhvervede slot og tilhørende bøndergods. Dronningborg slot blev i de følgende år brudt ned mens bøndergodset blev lagt ind under det nyoprettede "Dronningborg Rytterdistrikt".

I hele Danmark skete der i perioden 1715-20 en større omlægning af hele det nationale rytteri, således at hele ryttergodset blev samlet i 12 sammenhængende rytterdistrikter. Heraf var de tre i Jylland omkring byerne Randers, Skanderborg og Kolding.

Bønderne i Albæk var nu såkaldte "Rytterbønder", der skulle svare portions- eller rytterholdspenge til underhold og løn for de udskrevne ryttere.

Tiden med rytterdistriktet varede nu i ca. 45 år. I 1740-erne påbegyndtes bortsalg af ryttergodserne, dels som følge af begrænsninger af regimenternes antal og dels af statsfinansielle grunde, og i 1765 kom turen til Dronningborg Rytterdistrikt. Ved en plakat, trykt i 1765 hos *Directeuren over Hans Kongelige Majestæts og Universitets Bogtrykkerie i København*, blev hele distriktets jordegods, kirker og tiender sat til salg ved auktion, som blev afholdt i juli samme år.

Distriktets rytterbønder fik ved den lejlighed muligheden for at købe deres hidtidige fæstegårde til selveje. Det lykkedes en stor del af distriktets bønder at få skøde på deres ejendomme og dermed få foden under eget bord, men nogle måtte acceptere at private herremænd havde budt højest. Bønderne på disse gårde måtte fortsætte som fæstere under stavnbåndets åg.

Men hvad med Albæk bønderne og hvad med **Jens Christensen Skræder** som jo så tragisk døde i marts 1766?

Jo - fra gammel tid havde der i Albæk været 13 gårde, 7 boelsteder og 7 husmandssteder. Fra matriklen i 1688 ses at 12 af gårdene (matrikel nr. 1-12) hørte under Dronningborg Slot som på det tidspunkt var ejet af Peter von Spreckelsen. De havde dermed før 1660 tilhørt kronen. Gården matrikel nr. 13 hørte under Støvringgaard. Gårdene matrikel nr. 5, nr. 8 og nr. 11 var i første halvdel af 1600-tallet blevet øde og efterfølgende nedlagte. Jorden fra ødegårdene havde nogle af de andre bønder og boelsmænd i fæste. Matrikel nr. 5 var delt i 4 parter, matrikel nr. 8 i 7 parter og matrikel nr. 11 i 4 parter. Alle 7 boelsteder og 2 af husmandsstederne havde tidligere tilhørt kronen, men på den tid blev alle husene her benævnt som gadehuse. Et af de øvrige husmandssteder hørte til Randers Hospital.

Hvis man kigger på auktionsplakaten fra 1765, hvor alle ejendommene under rytterdistriktet var sat til salg, fremgår det at **Jens Christensen Skræder** i Albæk var fæster af "**Boelstedet nr. 6**" af hartkorn - 6 Skp. 1 Fjk og 1½ Alb. + ¼ af gården matrikel nr. 5 af hartkorn - 1 Td. 3 Skp. 2 Fjk. og 2¼ Alb. + 1/7 af gården matrikel nr. 8 af hartkorn - 6 Skp. 2 Fjk. og 2 2/7 Alb.

Stedets samlede jordtilliggende var således på: 3 Td. 3 Skp. og 1/28 Alb.

Jens Christensen Skræder var som det fremgår af plakaten, "**Boelsmand**", men da han foruden selve boelstedet havde fæste på ekstra jord fra de 2 nedlagte gårde, matrikel nr. 5 og 8, var det samlede jordtilliggende så stort at stedet senere hen blev regnet for en mindre gård.

Kigger vi nu lidt længere tilbage i kirkebogen ses det at **Jens Christensen Skræder** blev født på boelstedet i 1733 som søn af **Christen Nielsen Kjeldsen** og hustru **Mette Jensdatter**.

Faderen var død i 1753 mens moderen overlevede ham i 7 år og døde i 1760. I skiftebrevet efter moderen fra 1760 fremgår det at **Jens Christensen Skræder** havde fæstebrev på stedet men at det først skulle træde i kraft ved hendes død.

Inden vi går videre med hvad der skete med stedet efter Jens Skræders tragiske død vil vi gå langt tilbage i tiden.

Som nævnt ses det af matriklen 1688 af boelstedet nr. 6 hørte under Dronningborg slot og dermed var tidligere krongods.

Da der er bevaret regnskaber og jordebøger fra Dronningborg slot helt tilbage fra slutningen af 1500-tallet er det muligt at følge boelstedets historie tilbage til den tid.

Vi begynder med jordebogen for Dronningborg slot fra 1579.

Boelstedets fæstere og ejere fra 1579 til 1939

1579 – Søren Jensen

I slottets ældste bevarede jordebog fra 1579 ses stedets fæster at være **Søren Jensen**.

1605-1626 – Niels Christensen

Der er nu et spring på 26 år til den næste jordebog som er fra 1605. Heri ses fæsteren at være **Niels Christensen**. Niels Christensen var fæster af stedet frem til 1626 eller 1627 hvor det overlades til en af hans sønner.

Det var i Niels Christensens tid at gården matrikel nr. 8 i Albæk blev øde. Gårdens hidtidige fæster Peder Christensen Kiær nævnes for sidste gang i jordebogen i 1623. Gårdens tilhørende jord blev delt i 7 parter, hvoraf Niels Christensen fik fæste på den ene 7. part.

Niels Christensen vides af have haft følgende børn:

- I. **Christen Nielsen** - overtog stedet efter faderen.
- II. **Søren Nielsen**, fæster af gården matrikel nr. 11 i Albæk, hvor han døde ca. 1638.
- III. **Else Nielsdatter**, - var gift med **Niels Pedersen** der var fæster af gården matrikel nr. 3 i Vestrup. Else døde 1681 i Vestrup. (Hendes arvinger nævnes i Støvring herreds tingbog 1679-1684 på side 98B).

IV. **Niels Nielsen Møller**, født ca. 1616 og død 1694 i Vestrup. Han var fæster af gården matrikel nr. 1 i Vestrup.

V. **Karen Nielsdatter**, - boede og døde i Randers. Hun havde i 1681 efterladt sig 2 sønner.

Om Niels Christensen havde nogen slægtsmæssig relation til sin forgænger Søren Jensen vides ikke, men da han kaldte en af sønnerne for Søren kunne det jo sagtens være et opkald og passe fint med at Niels Christensen var gift med en datter af Søren Jensen. Det er dog ikke muligt at bevise, så det kan kun være et gæt.

1627-1680 – Christen Nielsen

Det er nu sønnen **Christen Nielsen** der overtager stedet og jorden fra matrikel nr. 8.

I lensregnskabet for 1626/27 ses at Christen Nielsen har fået kvittering for stedsmaal.

Christen Nielsen i Albæk fæstede det boel og den 7. part af samme gårds eje, som hans fader oplod. 12 dlr.

I Christen Nielsens tid blev også gården matrikel nr. 5 i Albæk øde. Gårdens jordtilliggende deles mellem 4 fæstere hvoraf Christen Nielsen får den ene 4. part.

I lensregnskabet for 1637/38 fremgår følgende:

Christen Nielsen i Albæk fæstede fjerdeparten af den øde gårds jord og en eng Søren Nielsen oplod. 6 dlr.

I Christen Nielsens tid var det at Dronningborg Slot blev solgt til familien von Spreckelsen fra Hamborg. Frederik den Tredje udstedte skødet den 9. september 1661 til Lucas von Spreckelsens enke Anna.

I skødet nævnes **Christen Nielsen** fremdeles at være medfæster af de 2 gårde og at han selv beboer et gadehus.

I årlig landgilde til Dronningborg Slot yder fæsterne tilsammen af hver af de 2 gårde følgende:

2 ørte Rug, 2 ørte Byg, 2 Pund smør, et får, et lam, en gås, fire høns, tolv æg og et svin.

Ved matriklen af 1664 er situationen den samme.

Christen Nielsen har fæste på en 4. part af den ene og en 7. part af den anden gård mens han selv nævnes som beboer af et gadehus.

Hartkornet var ved 1664 matriklen på 7 Td. 1 Skp. 2 Fjk. og 2 Alb. for begge gårde, mens gadehuset ikke var ansat til noget.

Christen Nielsen havde følgende børn:

I. **Anders Christensen**, født omk. 1649. Han var fæster af et husmandssted i Albæk og døde der i 1725.

- II. **Kirsten Christensdatter**, født omk. 1654 og død 1728 i Tjærby i Gimming sogn. Hun var gift 3 gange med fæstere af gården matrikel nr. 6 i Tjærby. I første ægteskab var hun gift med **Christen Pedersen**, død omk. 1678, herefter med **Christen Andersen**, død omk. 1688 og endelig med, **Peder Poulsen**, født omk. 1658 og død den 27. december 1739 i Tjærby.
- III. **Niels Christensen**, født omk. 1655. Han var fæster af gården matrikel nr. 2 i Albæk og døde i 1711. Han var gift med **Maren Nielsdatter** som døde i 1732 i Albæk, 85 år gammel.
Et af deres børn, født ca. 1686, var Christen Nielsen Kjeldsen der senere fæstede boelstedet og var far til Jens Christensen Skræder.
- IV. **Søren Christensen**, kaldet "Sandmand" var fæster af gården matrikel nr. 6 i Albæk. Han nævnes senest i en jordebog fra 1711 hvor hans medfæster er Rasmus Sørensen. Søren Christensens død er ikke fundet.

Christen Nielsen på boelstedet levede endnu i 1679 hvor han nævnes i herredets tingbog i en restanceliste med bønder der skylder landgilde til Dronningborg Slot.

Han er dog død senest i 1681, da det er hans børn der nævnes som arvinger efter hans søster Else som døde i Vestrup det år.

1681-1698 – Christen Nielsen

Fra begyndelsen af 1681 ses fæsteren af boelstedet, i en restanceliste, benævnt som **Christen Nielsen** den unge.

Det var således en navnebroder der overtog fæstet af stedet og betegnelsen den unge kunne måske antyde at den gamle endnu levede på det tidspunkt.

Christen Nielsen var formentlig født på boelstedet nr. 1 i Albæk som søn af Niels Andersen. Niels Andersen døde i Albæk i 1679. I tingbogen 1679-1684, (B50F-1 side 22B) nævnes hans fire sønner som værende: Anders Nielsen og Jørgen Nielsen i Harridslev samt Christen Nielsen og Jens Nielsen i Albæk.

I en sag fra 1681, nævnt i samme tingbog, (B50F-1 side 68A), nævnes at **Anne Jensdatter** er Christen Nielsens hustru i Albæk.

Da den unge **Christen Nielsen** jo hverken er kommet til stedet som søn eller svigersøn af den gamle Christen Nielsen kan en mulighed være at han har ægtet enken af den gamle. Nogen dokumentation for det har det dog ikke været muligt at skaffe.

Christen Nielsen er få år senere i ægteskab med **Maren Thøgersdatter** med hvem han får 2 børn, i henholdsvis 1689 og 1692.

Hvis den unge Christen Nielsen havde overtaget den gamles enke, har hun nok været oppe i årene og er død efter få år, hvorefter han kunne gifte sig igen med en kvinde i den fødedygtige alder. Et meget almindeligt scenarie fra den tid.

I Christian den Femtes matrikel fra 1688 ses Christen Nielsen som fæster af boelstedet nr. 6, hvis hartkorn nu sættes til 6 Skp. 1 Fjk. og 1½ Alb.

Christen Nielsen og **Maren Thøgersdatter** fik som nævnt 2 børn som er følgende:

- I. **Anne Christensdatter**, født 1689. (Kan være opkaldt efter Anne Jensdatter)
- II. **Thøger Christensen**, født 1692. (Hans videre skæbne er ukendt)

Den ældste kirkebog for Harridslev og Albæk sogne oplyser at Maren Thøgersdatter 8 uger efter trinitatis 1699 giftede sig med Jens Sørensen af Albæk.

Christen Nielsen er formentlig død i 1698 eller i begyndelsen af 1699, men dødsfaldet er ikke fundet indført i den gamle rekonstruerede kirkebog.

1699-1724 – Jens Sørensen Skræder

Jens Sørensen med tilnavnet **Skræder** var født omkring 1652 og således omkring 47 år gammel da han ægtede Christen Nielsens enke og samtidig fik fæste på stedet.

Det er første gang vi støder på navnet "Skræder" i forbindelse med stedet og det er nærliggende at tro at **Jens Sørensen**, i sine unge år, havde ernæret sig som skrædder og måske har forsat med dette som bierhverv sideløbende med driften af boelstedet.

Skrædderfaget var et af de fag det var tilladt at nedsætte sig med på landet fordi det var et af de fag som var nødvendige til dækning af bøndernes behov.

Jens Sørensen nævnes som fæster af stedet i Dronningborg Slots jordebog, udarbejdet i 1711 og igen i Interimsjordebog for de jyske Rytterdistrikter, udarbejdet i 1720.

I sin efterhånden fremskredne alder nåede **Jens Sørensen** således også at blive fæster under Dronningborg Rytterdistrikt.

Jens Sørensen Skræder og **Maren Thøgersdatter** fik ifølge kirkebogen kun et enkelt barn, nemlig en datter:

- I. **Mette Jensdatter**, født ca. 1700 i Albæk. Hun blev gift med efterfølgeren på stedet, **Christen Nielsen Kjeldsen**.

I 1730 oplyser kirkebogen at Boelsmand **Jens Sørensen Skræder** i Albæk bliver begravet, 78 år gammel.

Maren Thøgersdatter overlevede sin anden mand i 7 år og døde i 1737. Kirkebogen oplyser ikke hendes alder men hun må antages at have været tæt på 80 år.

1724-1753 – Christen Nielsen Kjeldsen

Jens Sørensen Skræder havde 6 år før sin død overladt stedet til sin tilkommende svigersøn **Christen Nielsen Kjeldsen**. Ved sessionen afholdt den 31. juli 1724 (ses i Dronningborg Rytterstriktregnskab for 1724) fik Christen Nielsen bevilget fæstet mod at han betalte 4 Rigsdaler i fæsteafgift. Betingelsen for at overtage fæstet var at Christen Nielsen ægtede den forrige fæsters datter som jo var **Mette Jensdatter**.

Christen Nielsen Kjeldsen var som tidligere nævnt født ca. 1686 på gården matrikel nr. 2 i Albæk.

Da **Christen Nielsen Kjeldsen** var sønnesøn af den gamle Christen Nielsen som havde fæste på boelstedet fra ca. 1627 til ca. 1680 er den oprindelige slægt på stedet forenet med den nye slægt der kom til stedet med den unge Christen Nielsen.

Ifølge jordebøgerne fra 1711 og 1720 ses at Christen Nielsen Kjeldsen tidligere havde haft fæste på sin fødegård sammen med sin broder Anders Nielsen Kjeldsen, men ved sessionen i sommeren 1724 ses at Anders Nielsen Kjeldsen overtager hele fødegården matrikel nr. 2. Hvorfor de 2 brødre bar tilnavnet Kjeldsen vides ikke med sikkerhed, men da deres far Niels Christensen overtog matrikel nr. 2 omkring 1680 boede den forrige fæster Kjeld Olesen nogle år hos ham. Det er måske denne Kjeld Olesen der er årsag til tilnavnet Kjeldsen hos sønnerne.

Christen Nielsen Kjeldsen og **Mette Jensdatter** er formentlig blevet gift i Albæk kirke i løbet af sommeren 1724, men vielsen er ikke fundet i den gamle rekonstruerede kirkebog som er noget mangelfuld.

Parret havde følgende børn:

- I. **Inger Christensdatter**, født 1725 og død ugift 1750 i Albæk.
- II. **Jens Christensen Skræder**, født 1733. Han overtog fødestedet men døde den 8. marts 1766 i kæret ud for Vestrup hvor han frøs ihjel.
- III. **Maren Christensdatter**, født 1736. Hende vender vi tilbage til.

Christen Nielsen Kjeldsen sad nu ved stedet frem til 1753 hvor kirkebogen oplyser at han døde i en alder af 67 år.

Der blev ved den lejlighed afholdt skifte efter den afdøde. Skiftet er indført i Dronningborg Rytterdistrikts skifteprotokol 1742-1757 (GRyt7-6 side 812). Boets samlede værdier blev opgjort til ca. 89 Rd., men da boets gæld blev opgjort til ca. 93 Rd. blev der ikke noget til deling mellem enken og de efterladte 2 børn.

Enken **Mette Jensdatter** erklærede at hun ville blive ved stedet og at hun ville sætte bygning og besætning i forsvarlig stand.

1753-1760 – Mette Jensdatter

Mette Jensdatter sad nu ved stedet frem til sin død i 1760.

Kirkebogen oplyser at Jens Skræders moder i Albæk - **Mette Jensdatter** blev begravet, 61 år gammel.

Ifølge den oplysning skulle **Mette Jensdatter** være født i 1699. Hendes dåb er imidlertid ikke fundet i den gamle rekonstruerede kirkebog, men da forældrene først blev gift 8 uger efter trinitatis i 1699 er hun formentlig tidligst født i år 1700.

I skiftet efter hende, som er indført i Dronningborg Rytterdistrikts skifteprotokol 1758-1763 (GRyt7-7 side 283), oplyses at sønnen Jens Christensen først skulle overtage fæstet efter hendes død. Ifølge Dronningborg Rytterdistrikts regnskab havde han dog allerede fået sit fæstebrev ved sessionen der blev afholdt den 30. oktober 1756. Han skulle betale 6 Rigsdaler i fæsteafgift.

Boets samlede værdier blev i forbindelse med skiftet opgjort ca. 83 Rd., mens gælden blev opgjort til ca. 93 Rd. Igen blev der ikke noget til deling mellem Jens Christensen og søsteren Maren Christensdatter som begge boede i stervboen.

I skiftet oplyses at gården anses for at have størrelse af en halvgård.

I forbindelse af vurderingen af gårdens brøstfældighed oplyses at den består af 3 længer.

Søndre længe er stuehus på 9 fag.

Nordre længe er stald og fæhus på 9 fag.

Østre længe er ladehus på 16 fag.

Brøstfældigheden på bygningerne blev vurderet til 38 Rd.

I årene efter Christen Nielsen Kjeldsens død har Mette Jensdatter således drevet gården, som den nu kaldes, videre sammen med sine hjemmeboende og ugifte børn.

1760-1766 – Jens Christensen Skræder

Vi er nu fremme ved **Jens Christensen Skræder** som fik så tragisk en død.

At han havde tilnavnet Skræder skyldtes nok alene at han var opkaldt efter sin morfar og ikke at han udøvede skrædderfaget.

Jens Christensen Skræder havde ikke travlt med at gifte sig, men drev gården videre med sin søster Maren som blev boende hjemme.

I 1765 fik Jens Skræder mulighed for at købe sin gård til selveje da hele det Dronningborgske Rytterdistrikt blev sat til salg ved auktion. Auktionen blev holdt i Randers i juli måned og her har Jens Skræder sikkert være til stede for at byde på sin gård.

De fleste skøder blev først udstedt i slutningen af 1766 så Jens Skræder nåede aldrig at få foden under eget bord. Hans tragiske død i kæret ud for Vestrup, på denne kolde nat i det tidlige forår 1766, ændrede med ét slag historiens gang på gården.

1766-1801 – Anders Thomasen

Nu sad den ugifte søster **Maren Christensdatter** alene tilbage på gården.

På samme tid gik en ungkarl, **Anders Thomasen** fra Harridslev og spekulerede på om det skulle lykkes ham, at få en gård og stifte familie.

Anders Thomasen var født i 1733 som næst ældste søn på ryttergården matrikel nr. 6 i Harridslev og han kunne konstatere at hans ældre bror allerede havde overtaget fæstet på fødegården efter faderens død.

Det skulle så vise sig at ordsproget "**den enes død den andens brød**" kom til at gælde her.

Den 23. september 1766 giftede **Anders Thomasen** sig i Albæk kirke med **Maren Christensdatter** og fik det skøde på gården i Albæk som Jens Christensen Skræder skulle have haft.

Skødet blev udstedt af Christian den Syvende den 16. december 1766. Af skødet fremgår det at købesummen var aftalt til 313 Rigsdaler.

Med **Maren Christensdatter** i gården blev det sikret at den gamle slægt, der havde siddet på stedet i mange generationer, kunne føres videre, mens **Anders Thomasen** kom ind med nyt blod fra Harboe slægten der havde siddet på gården matrikel nr. 6 i Harridslev i mindst 150 år.

Lidt om matrikel nr. 6 i Harridslev:

Anders Thomasens tipoldefar **Jens Rasmussen** var født i tiden omkring 1580 og døde på gården i Harridslev ca. 1654.

I 1632 fik hans søn ved navn **Rasmus Jensen Harboe** fæste på den ene halvdel af sin faders gård mens han overtog hele gården ved faderens død i 1654.

Rasmus Jensen Harboe var født på gården i årene omkring 1610 og døde samme sted i årene omkring 1670.

Rasmus Jensen Harboe fik omkring 1643 en søn **Christen Rasmussen Harboe** som ses at have fæste på gården ved skattemandtallet i 1677 og ved udarbejdelsen af Christian den Femtes matrikel i 1688.

Christen Rasmussen Harboe var gift med **Anne Thomasdatter** og ca. 1688 fik de en søn **Thomas Christensen Harboe**.

Christen Rasmussen Harboe døde på gården i 1695 i en alder af 52 år mens hustruen Anne Thomasdatter, der var født ca. 1646, giftede sig igen i 1696 med Jens Madsen. Anne Thomasdatter døde i 1724.

Sønnen Thomas Christensen Harboe der i 1721 havde giftet sig med **Anne Andersdatter**, født 1701, havde nu overtaget gården.

Thomas Christensen Harboe der døde i 1753 og Anne Andersdatter der døde i 1765, fik i alt 8 børn, heraf en søn Christen, født 1730 som overtog fødegården i Harridslev og en søn Anders, født 1733 der kom til Albæk.

Navnet Harboe blev ikke ført videre af slægten i Albæk.

Tilbage til gården i Albæk

Anders Thomasen og **Maren Christensdatter** fik følgende børn:

- I. **Jens Andersen**, født 1767 og død samme år.
- II. **Jens Andersen Skræder**, født 1769 og opkaldt efter sin afdøde morbror. Han overtog senere gården.
- III. **Anne Andersdatter**, født 1772 og døde den 9. september 1824 i Vestrup. Hun blev gift den 13. marts 1794 i Albæk med **Jens Sørensen Skjødt**, født 1771 i Vestrup (søn af Søren Jensen Skjødt og Kirsten Andersdatter) Jens Sørensen Skjødt døde den 17. marts 1848 i Vestrup.
- IV. **Mette Andersdatter**, født 1775.
- V. **Thomas Andersen**, født 1779 og død samme år.

Ved folketællingen i 1787 kan man få et kig ind i gården.

Her ses husstanden at bestå af forældrene og de 3 overlevende børn som alle boede hjemme. Der var ingen tjenestefolk, så med de 3 unge i hjemmet har familien formentlig kunnet klare bedriften uden ekstra hjælp udefra.

Maren Christensdatter levede kun 3 år længere idet hun døde i 1790 i en alder af 54 år.

Anders Thomasen overlevede sin hustru i 20 år og døde på gården hos sønnen i 1810.

Anders Thomasen havde dog allerede ved skøde dateret 16. januar 1801 solgt gården til sin søn.

Købesummen var nu 650 Rigsdaler for gården og dens tilliggende der nu ses at være vokset i hartkorn til 5 Td. 6 Skp. 1 Fjk. og 19/42 Alb.

Anders Thomasen havde således forøget gårdens størrelse med mere end 2 Td. så den nu fremstod som en middelstor gård.

1801-1842 - Jens Andersen Skræder

Fire måneder efter overtagelsen af gården giftede **Jens Andersen Skræder** sig med **Inger Christensdatter** der var født i Albæk i 1780. Hun var datter af gårdmand og lægsmand Christen Christensen Møller og hustru Birthe Nielsdatter.

Vielsen fandt sted i Albæk kirke den 18. maj 1801.

Med et ungt og nygift par på gården kom der igen en børneflokk.

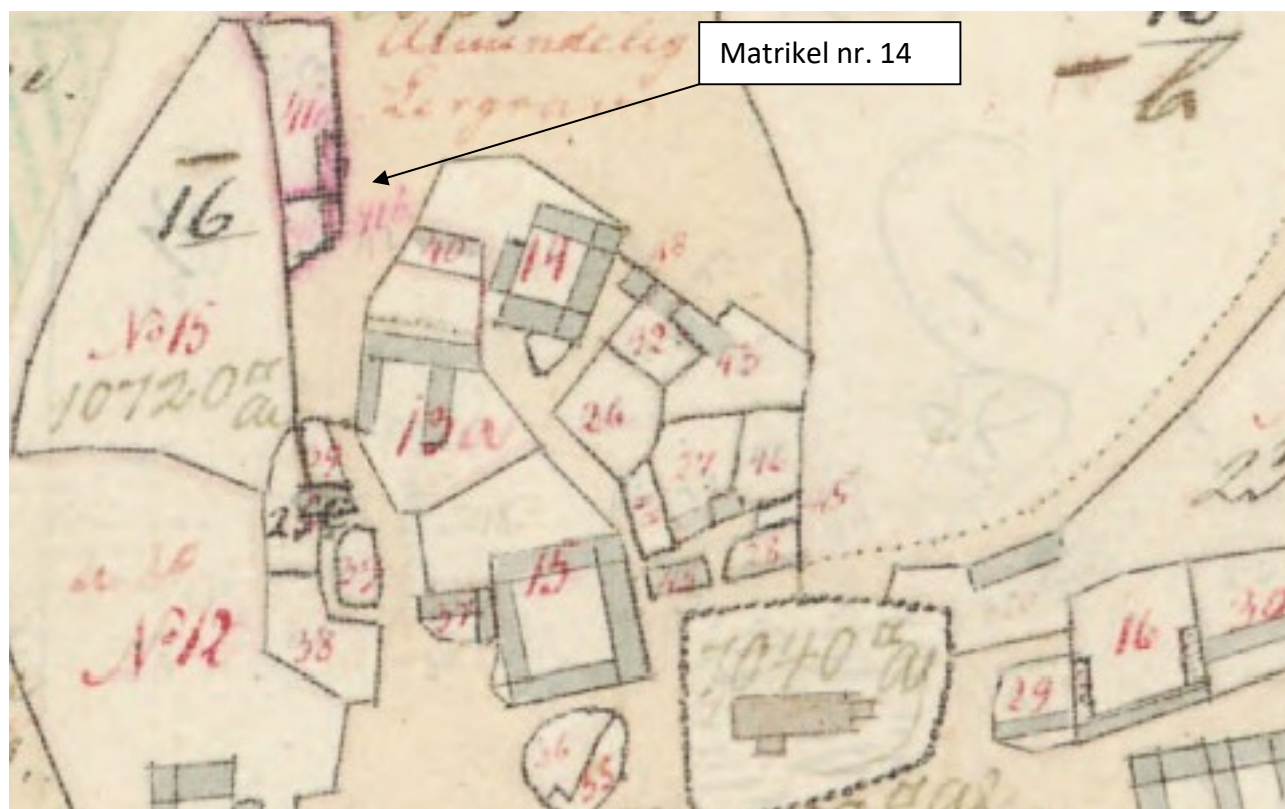
Jens Andersen Skræder og **Inger Christensdatter** fik følgende 8 børn:

- I. **Anders Jensen**, født 10. februar 1803 og død 18. februar 1803.
- II. **Anders Jensen**, født 5. maj 1804.

- III. **Christen Jensen**, født 4. januar 1808.
- IV. **Niels Jensen Skræder**, født 2. juli 1810. Han overtog senere gården.
- V. **Maren Jensdatter**, født 14. marts 1813 og død den 3. januar 1840 i Albæk.
- VI. **Karen Jensdatter**, født 14. juni 1816.
- VII. **Birthe Jensdatter**, født 13. juli 1819.
- VIII. **Peder Jensen**, født 16. februar 1822.

Ved folketællingen i 1834 ses husstanden at bestå af forældrene, 4 hjemmeboende børn i alderen 13 til 24 år samt 2 tjenestefolk.

Man fornemmer en stigende velstand i gården.

Albæk i Jens Andersen Skræders tid

Jens Andersen Skræder og **Inger Christensdatter** nåede begge en høj alder

Jens Andersen Skræder døde som aftægtsmand på gården den 24. juli 1851 mens **Inger Christensdatter** levede yderligere i 11 år. Hun døde den 25. april 1862. Begge blev således 82 år.

Længe forinden havde sønnen Niels Jensen Skræder overtaget gården. Faderen havde udstedt skøde til sønnen den 24. maj 1842. Gården ses her at være af uændret størrelse. Af skødet fremgår det at købesummen var 2.000 Rigsbankdaler sølv og at Niels Jensen Skræder skulle svare aftægt til forældrene.

1842-1884 – Niels Jensen Skræder

I begyndelsen af **Niels Jensen Skræders** tid som ejer af gården blev man i 1844, efter flere årtiers arbejde, færdige med udarbejdelsen af en hel ny matrikel. Al jord i hele landet var blevet opmålt og boniteret som grundlag for en ny hartkornsansættelse. Det var ved lejlighed at gården fik matrikel nr. 14 som efterfølgende er blevet til nr. 14A.

Hartkornet blev ved den nye matrikel beregnet til: 7 Td. 3 Skp. 3 Fjk. og $\frac{3}{4}$ Alb.

Niels Jensen Skræder giftede sig 6 år efter overtagelsen af gården med **Maren Jensdatter Kjeldsen** som var født i Albæk den 20. november 1824. Vielsen fandt sted i Albæk kirke den 20. oktober 1848.

Maren Jensdatter Kjeldsen var datter af gårdejer Jens Christensen Kjeldsen og hustru Maren Jensdatter Skjødt i Albæk.

Niels Skræder og Maren fik følgende 5 børn:

- I. **Jens Nielsen**, født 10. november 1849 og død 6. januar 1909 i Albæk. Han blev gift med **Kirsten Christensen**.
- II. **Inger Nielsen**, født 2. juni 1852 og død 17. september 1852.
- III. **Inger Nielsen**, født 1. januar 1854 og død 22. juli 1857.
- IV. **Jens Nielsen Skræder**, født 4. september 1858. Han overtog senere gården.
- V. **Inger Marie Nielsen**, født 26. oktober 1860.

Som det var helt almindeligt på den tid, døde et par af børnene som små.

Af de overlevende var 2 sønner med navnet Jens. Det kunne virke som mangel på fantasi, men de var jo opkaldt efter hver sin bedstefar.

Den ældste Jens Nielsen, født 1849 blev gårdmand på matrikel nr. 15 i Albæk.

Den yngste Jens Nielsen, født 1858 overtog i 1884 gården efter forældrene. Han var ikke døbt med navnet Skræder, men han blev i byen altid benævnt som Jens Skræder.

Skødet fra faderen til Jens "Skræder" blev udstedt den 25. oktober 1884.

Købesummen var her 16.000 kr. og der blev lavet en kontrakt der sikrede forældrene livsvarigt aftægt.

Knap 2 år derefter, den 17. juni 1886, døde **Niels Jensen Skræder**, 2 uger før sin 76-års fødselsdag.

Hustruen Maren overlevede ham i 12 år og døde 73 år gammel den 27. september 1898.

1884–1937 – Jens Nielsen ”Skræder”

Godt et år efter overtagelsen af gården giftede **Jens Nielsen ”Skræder”** sig med **Maren Jensen Møller** som var født på Ørnebjerggaard i Albæk den 1. maj 1867.

Hun var datter af gårdejer Jens Nielsen Møller og hustru Birthe Nielsdatter i Albæk.

Møller slægten kan som Skræder slægten følges i Albæk helt tilbage til begyndelsen af 1600-tallet.

Maren Møllers bedstefar var sognefoged og ridder af dannebrog, **Niels Christensen Møller** som døde i Albæk, 87 år gammel i 1882. Der findes endnu bevaret et billede af Niels Møller i sit stiveste puds, i jakke med sølvknapper, og med dannebrogens ordenen siddende på jakkens revers.

Faderen **Jens Nielsen Møller** var en dengang fremtrædende landmand. Han sad blandt andet i bestyrelsen for Randers Amts Husholdningsselskab i perioden fra 1888 til 1904.

Niels Christensen Møller
1795-1882

Jens Nielsen Møller
1839 -1925

Maren Jensen Møller
1867-1939

Jens Nielsen ”Skræder” og **Maren Jensen Møller** fik i alt 10 børn hvoraf kun 6 nåede voksenalderen.

Disse var:

- I. **Nielsine Jensen Nielsen**, født den 26. juni 1886 og død den 30. september 1954 i Tvede. Gift 12. oktober 1907 i Albæk med **Hans Henrik Schnoor**, født den 5. oktober 1883 i Terp (søn af Albertus Vilhelm Schnoor og Karen Andersen), død den 30. november 1961 i Tvede.
- II. **Maren Jensen Nielsen**, født den 25. maj 1887. Gift 12. april 1913 i Albæk med **Martinus Christensen**, født den 1. juli 1886 på Støvring mark (søn af Christen Pedersen og Jensine Christiansdatter).
- III. **Birthe Jensen Nielsen**, født den 16. august 1888 og død den 25. maj 1889.
- IV. **Jens Jensen Nielsen**, født den 19. maj 1890 og død den 7. august 1890.

- V. **Birthe Jensen Nielsen**, født den 20. marts 1892 og død den 19. juni 1894.
- VI. **Jens Nielsen**, født den 7. december 1893 og død ugift den 29. oktober 1967 i Randers.
- VII. **Birthe Nielsen**, født den 2. januar 1896 og død den 26. december 1903.
- VIII. **Niels Nielsen**, født den 15. maj 1897. Han overtog senere gården.
- IX. **Karl Nielsen**, født den 12. august 1900 og død den 21. juni 1947 i Randers. Gift 22. juli 1927 i Albæk med **Mary Pedersen**, født den 28. august 1906 i Østrup (datter af Peter Pedersen og Maren Laustsen Thomassen) Hun døde den 8. januar 1994 i Randers.
- X. **Birthe Nielsen**, født den 7. februar 1905 og død ugift den 8. januar 1996 i Randers.

Den ældste datter Nielsine blev født blot 9 dage efter bedstefaderens, Niels Skræders, død så hun måtte jo opkaldes efter ham.

Nielsine fødte i perioden fra 1906 til 1930, i alt 17 børn.

Ældste datter Nielsine
Født 1886
Hun fødte 17 børn

Jens, født 1893 - øverst
Birthe, født 1896. Død 1903 - th
Niels, født 1897 - tv

Karl, født 1900

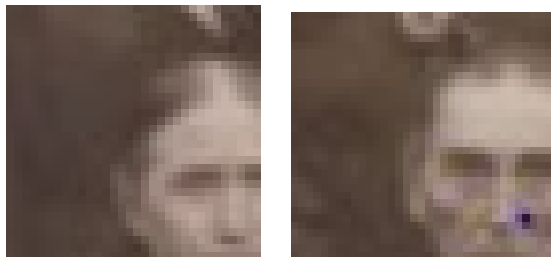
Så gik der igen et par årtier i bondesamfundet i Albæk. Ud fra billeder og beretninger i bogen **"Albæk sogn de nedre byer", udgivet i 2007**, kan man få et godt indtryk af livet i landsbyen i perioden hvor Jens Nielsen "Skræder" og hans familie sad på gården. Det var før der blev lavet diger langs fjorden og det berettes fra dengang hvordan der kunne være op til fire storkereder på en enkelt gård.

Ved folketællingen i 1901 ses husstanden at bestå af Jens "Skræder" og Maren, 6 hjemmeboende børn samt 4 tjenestefolk.

Af tjenestefolk var der 1 tjenestekarl på 23 år, 1 tjenestedreng på 13 år, 1 tjenestepige på 21 år og 1 tjenestepige på 16 år.

I J. C. B. la Cours værk om Danske gårde, udarbejdet i perioden 1906 til 1915 kan læses følgende om gården:

Matr. Nr. 14a m.fl. af Albæk. Hartkorn 7 Td. 3 Skp. 2 Fjk. 2½ Alb. Ejendomsskyld 31.000 kr. Brandassurance for Bygningerne c. 15.000 kr. Areal 65 Tdr. Ld., deraf Ager 27, Eng 37, Have og Gårdsplads 1. Agermarken drives i en 10 Marksdrift: Havre, Helbrak, Rug, Byg, Havre og 3 års græs. Jordens bonitet er dyb lermuld på lerunderlag. Der holdes 10 køer, 12 stk. ungvæg og kalve af sortbroget jysk race, 4 heste, 3 plæge og 6 får. Sidste år solgtes 8 fedesvin.

Maren og Jens "Skræder", 1932

På Jens Skræders og Marens ældre dage var man kommet ind i landbrugskrisen hvor mange landmænd fik det rigtig svært.

Sønnen Niels havde giftet sig i 1927 og boede nu med sin familie på gården sammen med forældrene.

Han var bestyrer af gården indtil 1937 hvor faderen udstedte skøde til ham.

Af det endelige skøde, underskrevet den 11. oktober 1937 står følgende:

Underskrevne Gaardejer af Albæk Jens Nielsen, kaldet Skrædder, sælger og endelig overdrager herved til min Søn Landmand Niels Nielsen, Albæk, den mig tilhørende faste ejendom, skyldsats under 14a Albæk By og Sogn for Hartkorn 6 Tdr. 0 Skp. 2 Fdk. 1 ¾ Alb.

Ejendommen omfattede også et par andre mindre jordstykker.

Købesummen blev fastlagt til 37.000 kr.

De gamle blev boende på gården, men halvandet år senere, den 17. juni 1939 døde Maren, 72 år gammel. Jens Nielsen "Skræder" døde hos sin søn Karl den 20. februar 1941.

1937-1939 – Niels Nielsen

Niels Nielsen og hustru Anna

Som nævnt havde **Niels Nielsen** været bestyrer af gården inden den endelig overtagelse.

Niels Nielsen var i ungdomsårene en ivrig gymnast og respekteret gymnastikleder og at han havde talent på de skrå brædder, er der heller ingen tvivl om, da han med stor succes har deltaget i adskillige dilettantforestillinger.

På et billede fra 1918 ses han også som soldat ved den årlige fastelavnsfest i Albæk.

Niels Nielsen var blevet gift i Albæk kirke den 29. november 1927 med vendelbopigen **Anna Marie Markussen**, datter af Christen Markussen og hustru Nielsine Severine Sørensen.

Anna var født i landsbyen Vittrup, mellem Hjørring og Løkken, den 17. januar 1903.

Hendes familie havde i tiden før 1. verdenskrig rykket teltpælene op og var flyttet til Randers og senere Albæk.

En beretning om Annas far og familiens flytning til Randers er beskrevet i Albæk bogen side 329.

Niels og Anna havde fået 3 døtre inden overtagelsen af gården hvorefter der også kom en søn til.

Børnene er følgende:

- I. **Margrethe Nielsen**, født den 17. januar 1928 og død den 11. januar 2004 i Spentrup. Hun blev gift med **Laurits Marinus Nielsen**, født den 30. marts 1922 i Holbæk (søn af Martinus Nielsen og Emma Marie Jensen), død den 14. november 1973 i Spentrup.
- II. **Ester Nielsine Nielsen**, født den 8. september 1929 og død den 11. december 2004 i Viby. Hun blev gift med **Ejvind Jørgensen**, født den 20. juni 1923 i Borup Mølle (søn af Mads Kristian Jørgensen og Petrea Christensen Tolstrup), død den 13. april 1990 i Viby.
- III. **Ingrid Nielsen**, født den 2. januar 1935 og død den 24. april 1993 i Gimming. Gift den 19. februar 1955 i Borup med **Arne Skjødt Kondrup**, født den 17. februar 1928 i Gimming (søn af Anker Johan Marius Kondrup og Ane Elsebeth Christensen Skjøtt), død den 16. november 2018 i Spentrup.
- IV. **Egil Nielsen**, født den 20. december 1938 og død den 2. februar 2021 i Hadsund. Gift den 2. juni 1962 i Asferg med **Jytte Solvejg Pedersen Kousted**, født den 9. april 1943 i Asferg (datter af Jens Pedersen Kousted og Julie Marie Hansen Schmidt), død den 4. juni 2012 i Hobro.

De 3 døtre, fra venstre
Esther, Ingrid og Grethe

Bag gården.
Niels Nielsen med sine 2 ældste døtre og deres kusine

Niels Nielsens tid som ejer af den gamle slægtsgård blev meget kort. Krisen var nu så hård at gården måtte afhændes i 1939.

Venner i byen forsøgte at træde hjælpende til, men den hjælp ønskede Niels ikke at tage imod. Den 2. oktober 1939 blev der holdt tvangsauktion, ved hvilken der blev budt 26.500 kr. som blev budt ind i Landbobankens prioritet uden at der kunne opnås fuld dækning. Den højstbydende var landmand **Ingvard Nielsen** af Randrup og det betingede skøde til ham blev underskrevet den 4. oktober 1939.

Ved tvangsauktionen ses følgende besætning, driftsinventar og maskiner at medfølge:

4 heste, 1 føl, 8 malkekøer, 4 kvier, 2 kalve, 4 spædkalve, 5 smaagrise, 1 tærskværk, 1 kværn, 1 elektromotor, 1 hakkelsesmaskine, 1 Osborne selvbinder, 1 slaamaskine, 1 hesterive, 1 bredsaaer, 1 avance, 1 plov, 4 harver, 2 arbejdsvogne, 1 arbejdsfjedervogn, 1 ringtromle, transportspande samt smaagårdsredskaber.

Den ældste datter Margrethe, i daglig tale kaldet Grethe, fortalte i et interview fra 2001 at hun fra sin barndom i Albæk kunne huske at mænd i fine jakkesæt var kommet til gården. Hun vidste at det var meget alvorligt. Kort tid efter måtte familien flytte fra det sted som slægten havde beboet i over 300 år

Familien flyttede nu til Tjærby hvor de boede til leje i den vestlige ende af et hus. Niels arbejdede som alt mulig mand hos gårdejer Sloth, mens Anna tjente penge ved at sy for folk. Grethe og Esther fortsatte deres skolegang i Albæk.

Efter nogen tid i Tjærby flyttede familien til Gjerlev hvor Niels blev fodermester hos gårdejer Rasbæk på Nørlanggaard. Familien boede i en fodermesterbolig der hørte til gården og pigerne gik nu i skole i Gjerlev.

Efter en periode i Gjerlev kom familien tilbage til de nedre byer hvor Niels fik en periode som fodermester hos gårdejer Frederik Knudsen i Vestrup.

Den 1. november 1942 flyttede familien til Bjergby hvor Niels i de følgende 22 år blev fodermester hos gårdejer Peder Madsen mens Anna fortsatte med at sy for folk. Familien boede i Peder Madsens fodermesterbolig ved vejen til Borup.

Familien i Tjærby i 1940

Familien i julen 1958

Niels og Anna flyttede i 1965 til Spentrup hvor de i 5 år boede til leje i et hus. Herefter flyttede de ind i en nyopført pensionistbolig hvor de boede frem til 1984.

Fra slutningen af 1960-erne.
Niels og Anna nyder deres otium i haven.

1982
Niels fylder 85 år

Den sidste tid boede Niels og Anna på Spentrup plejehjem.

Anna døde her den 17. juli 1984, mens Niels fulgte efter 3 måneder senere og døde den 14. oktober 1984.

Efterskrift.

Som forfatter af denne slægtshistorie, vil jeg nævne at jeg havde et nært forhold til mine bedsteforældre Niels og Anna.

Vi snakkede om mange ting og det var en glæde at jeg fik lov at beholde dem til jeg selv var 29 år.

Men ét emne blev aldrig nævnt, og det var gården i Albæk og det der skete i 1939. Det var tabu for min bedstefar og der er ingen tvivl om at det var en stor smerte for ham at miste sin fødegård på den måde.

14. januar 2012 – (opdateret 24. oktober 2025)

Ivan Skjødt Kondrup

E-mail. Ivan.kondrup@privat.dk

15-års jubilæum i Bjergby hos Peder Madsen 1/11 1957.

BJERGBY **To trofaste medhjælpere** **hædret**

To trofaste medhjælpere, der tjener hos gdr. P. Madsen, Bjergby, fodermester Niels Nielsen og forkarl Anders Laursen, blev hædret 1. november. Niels Nielsen har været i den samme plads i 15 aar, mens Anders Laursen har tjent hos P. Madsen gennem 10 aar.

Ved en frokost overrakte gdr. P. Madsen Niels Nielsen et armbaandsur, mens Anders Laursen modtog et barometer som tak for den tid, de har tjent paa gaarden. Niels Nielsen og Anders Laursen fortsætter iøvrigt i deres plads.

Skrædderbakket – Matrikel nr. 14a i Albæk – 1938 – (Billede fra Albæk Bogen)